

ISTRAZIVANJE: SRBIJA: NOVA OTKRICA O SPALJIVANJU LESEVA U MACKATICI

Author: [IWPR Reporters](#)

Novi ocevici dogadjaja u Mackatici pomazu da se sklopi slika o zlocinu za koji pravda tek treba da bude zadovoljena.

Svedocenja ocevidaca koje je pribavio IWPR sadrze dramaticne nove dokaze o tome kako je policija Slobodana Milosevica spaljivala leseve etnickih Albanaca iz prepunih kamiona u jednoj fabrici u juznoj Srbiji za vreme sukoba sa NATO-om 1999. godine.

Izvori IWPR-a dali su sveze svedocenje o hronologiji zlocina, nacinu na koji se odvijao i klucnoj ulozi koju je odigrala policija kako u spaljivanju tela tako i u prikriivanju ovih dogadjaja koje je potom usledilo.

Njihovi iskazi ce pojacati pritisak na sudove da razrese misteriju o identitetu ovih ljudi i onih koji su nalozili njihovo spaljivanje.

Natasa Kandic, direktor Fonda za humanitarno pravo, FHP, prvi put je obelodanila jezivu tajnu aluminijumskog kompleksa u Mackatici, blizu Surdulice, u Pcinjskom okrugu u juznoj Srbiji, prosllog decembra meseca.

U jednom clanku objavljenom 24. decembra 2004. godine u beogradskom dnevnom listu "Danas", ona je izjavila da su se u visokim pecima za topljenje aluminijuma 16. i 24. maja 1999. godine - za vreme NATO bombardovanja spaljivala tela Albanaca ubijenih na Kosovu.

Izvor IWPR-a - radnik iz jedne od smena u ovoj fabrici - kaze da je sve zapocelo neocekivanim dolaskom jednog broja nepoznatih kamiona tokom noci.

"Kamioni sa misterioznim tovarom su pristizali u fabricki krug sa ugasenim svetlima. Radnici trece smene, medju kojima sam bio i ja, vracani su kucama sa ulaza u fabriku", rekao je ovaj izvor.

Izvor IWPR-a potvrdio je da su lesevi pristizali u jos dva navrata, "sredinom i krajem maja meseca" 1999. godine.

"Nama niko nije govorio sta se prevozi i niko od radnika nije imao pristup [mestu spaljivanja]", rekao je za IWPR. "Ipak, ja mnoge ljude koji su u tome ucestvovali licno poznajem, a nesto sam i sam video".

"Razgovarao sam sa neposrednim akterima koji su mi potvrdili ono sto sam video. U fabriku su dovozeni lesevi kosovskih Albanaca i tu spaljivani. Napominjem da ja nisam jedini koji je sve ovo gledao".

"Nisam bio prisutan samom cinu spaljivanja leseva, ali sam mogao da vidim kako ih u fabrici istovaruju iz kamiona".

Drugi izvor IWPR-a, ciji status i zanimanje ne mozemo da otkrijemo, potvrdio je verziju dogadjaja koju je

izneo radnik iz treće smene, rekavši da je on takodje bio prisutan kada su istovarivana tela iz kamiona. Ovaj izvor dodaje da su lesevi dopremani iz Metohije, uglavnom iz Prizrena, Djakovice i Peci, kao i okolnih sela.

"Kada bi kamion otisao, na scenu su stupali takozvani "cistaci" koji su proveravali da neki deo tela ili licne stvari nastradalih ne ostanu slucajno na asfaltu ispred ulaza u topionicu", kaze on.

"Danima posle toga u Surdulici se osecao karakteristican miris spaljenog ljudskog mesa. Ja znam tacno taj miris, prosao sam sva ratista u [bivsoj] Jugoslaviji".

Ovaj drugi izvor dodaje da je izbor pao na Mackaticu zbog njene blizine Kosovu jer je udaljena oko 170 kilometara od Prizrena kao i zbog relativne anonimnosti – malo kome izvan fabrike je uopste bilo poznato da u njoj postoje visoke peci.

U clanku Natase Kandic u "Danasu" kaze se da su se spaljivanja odigravala oko ponoci uz jako obezbedjenje Jedinice za specijalne operacije, JSO, koja je u to vreme imala bazu u Belim vodama kod Vranja u juznoj Srbiji.

Potom se kaze da je tadašnji komandant Jedinice za specijalne operacije Milorad Ulemek "Legija", prvooptuzeni za ubistvo srpskog premijera Zorana Djindjica 2003. godine, dopratio jedan konvoj sa lesevima i bio prisutan kad su oni spaljivani "poljskim visokim pecima broj cetiri i pet".

Prema navodima FHP-a, prihvatanje leseva i organizovanje spaljivanja su tada organizovali najvisi celnici lokalne policije – od kojih su mnogi jos uvek na svojim polozajima, dok su takozvanu "asanaciju terena" organizovali zvanicnici od najveceg poverenja Slobodana Milosevica, tadašnjeg predsednika SRJ.

NOVE INFORMACIJE O ULOZI MILOSEVICEVE POLICIJE U ZLOCINU

Treci izvor IWPR-a, bivsi inspektor Miloseviceve tajne policije, bio je aktivan za vreme tih dogadjaja u Mackatici i uveravao je IWPR da policija poseduje "precizne i sistematske podatke" o tome kako su tela spaljivana u Mackatici.

"O tome postoje jasni podaci pod oznakom "striktno poverljivo" u arhivama lokalne policije", rekao je ovaj izvor misleci na dva slucaja spaljivanja leseva.

"Ljudi koji su ucestvovali u citavoj akciji u to vreme boravili su u hotelu "Teranda" u Prizrenu. Takva akcija je dugo pripremana i nije se mogla uraditi za dan ili dva".

"Ovdasnja javna i tajna policija, medjutim, zna sve, ali se sve to krije jer su u to umesani mnogi sadasnji i bivsi policijski zvanicnici i obicni operativci".

"U policijskoj dokumentaciji sve lepo pise – od sifrovanog naziva citave akcije, preko spiska ljudi koji su boravili u hotelu "Teranda" i radili na "asanaciji terena", pa sve do onih koji su utovarivali kamione i dovozili ih u fabriku u Mackatici, gde je stvar preuzimao Legija sa svojom ekipom".

"Zna se tacno ko su bili vozaci, a ko pratioci kamiona sa lesevima, ko je bio zaduzen za prikriivanje akcije u

samoj fabrici, a ko je direktno rukovao pecima pri spaljivanju".

"Takodje su poznata i imena ljudi koji su kasnije bili zaduzeni za uklanjanje tragova u fabrici, pa i onih za prikriivanje istine u lokalnoj javnosti, i na kraju, postoji spisak politicara koji su sa svim ovim bili upoznati jos kada je akcija bila planirana".

Bivsi pripadnik policije istice da je vecina tih imena poznata i njemu, ali i da ga je strah da ih obelodani.

Kao i svi ostali koji poseduju neposredna saznanja o spaljivanjima leseva, i on je doziveo snazan pritisak da ne progovara o ovom slucaju.

"Svi oni koji su na bilo koji nacin povezani sa dogadjajima u Mackatici u maju 1999. godine izlozeni su pretnjama, pritiscima i ucenama", kaze on.

"Iskreno, plasim se za licnu bezbednost i bezbednost svoje porodice", dodaje on. "Osnovano sumnjam da bi ucesnici zlocina u Mackatici odmah znali da sam ja izneo tajne koje se oni svim silama trude da sakriju".

Prvi izvor IWPR-a, radnik jedne od smena u Mackatici, kaze da je jos nekoliko drugih svedoka videlo kako kamioni s lesevima ulaze u fabricki krug.

"Jos nekoliko ljudi zna sta je radjeno ovde, iako je sve ucinjeno da operacija prodje u najvecoj tajnosti", kaze on.

"Svi su oni bili izlozeni pretnjama i ucenama", dodaje ovaj radnik, "da se prica ne bi sirila". Uprkos tome, ovaj izvor kaze da je spreman da javno svedoci o onome sto je video. IWPR je takodje razgovarao sa cetvrtim direktnim izvorom o dogadjajima u Mackatici. Ovaj izvor nije zeleo da se pomene ni njegovo mesto prebivalista, ni zanimanje, ali je potvrdio da je bio prisutan u oba navrata u maju 1999. godine kada su spaljivani lesevi.

"Sve se dogadjalo posle ponoci, kada je najmracnije, ali je tih dana, dobro se secam, nebo bilo vedro i obasjano mesecinom", kaze on. "Licno sam video, doduse, samo na nekoliko minuta, ali i sa samo desetak metara udaljenosti, kako iz jednog kamiona istovaruju leseve i kako ih velikim fabrickim kolicima voze u deo fabrike gde se takozvane "poljske peci" nalaze".

Ovaj izvor dodaje da "pouzdana zna" da je medju lesevima bilo zena i dece. On insistira da nije ucestvovao u spaljivanju.

Nijedan od izvora IWPR-a nije bio u mogucnosti da proceni tacan broj tela koja su istovarena i spaljena u Mackatici, mada je jedan od izvora rekao da su lesevi transportovani "u vise od deset kamiona" sto ukazuje da se radi o vecem broju.

SPISAK IMENA KOJA STOJE IZA SPALJIVANJA

U svom clanku u "Danasu", Natasa Kandic je navela nekoliko ljudi od najveceg poverenja Slobodana Milosevica kao klucne za ovu operaciju. Ona je pomenula bivseg ministra policije Vljaka Stojiljkovica, tadasnjeg potpredsednika republicke vlade Nikolu Sainovica kao i tadasnje nacelnike Javne i Drzavne

bezbednosti srpske policije – Vlastimira Rodju Djordjevica i Radomira Markovica.

Sainovic, koga Haski tribunal tereti za zlocine na Kosovu 1999. godine, predao se ovom sudu dobrovoljno na prolece 2003. godine. Sredinom aprila 2005. godine pusten je privremeno na slobodu do pocetka sudjenja.

Radomir Markovic trenutno se nalazi u beogradskom Centralnom zatvoru. Protiv njega se u Srbiji vodi nekoliko krivicnih postupaka za teska krivicna dela. Stojiljkovic, koji se takodje nalazio na haskoj listi optuzenih za zlocine pocinjene na Kosovu, izvršio je samoubistvo 11. aprila 2002. godine.

Od svih lica navedenih u tekstu Natase Kandic, medjutim, najzanimljiviji je svakako Vlastimir Djordjevic zvani Rodja. Jedan od cetvorice generala kojeg potrazuje Haski tribunal zbog ratnih zlocina na Kosovu 1999.godine rođen je u selu Koznica, koje se nalazi na svega nekoliko kilometara od fabrike u Mackatici.

Pouzdana se zna da je Djordjevic bio ključna licnost u ovom kraju cija je rec ili naredba bila jaca od zakona. U rodnom kraju drzao je sve strukture lokalne vlasti, narocito policijske, pod svojom kontrolom.

Posle sloma Milosevicevog rezima 5. oktobra 2000. godine, Djordjevic je, kako se tvrdi, pobegao iz zemlje. Veruje se da se krije u Rusiji.

SPECIJALNI TUZILAC ZAPOCINJE ISTRAGU

Nekoliko meseci nakon objavljivanja teksta Natase Kandic u "Danasu" ni vlasti niti sudovi u Srbiji nisu javno reagovali na bilo koju od ozbiljnih tvrdnji koje su tom prilikom iznete.

Ipak, sredinom aprila 2005. godine, Vladimir Vukcevic, specijalni drzavni tuzilac za ratne zlocine, posetio je Surdulicu.

Postupajuci po Vukcevicevom zahtevu za sprovedjenje istraznih radnji, istrazni sudija Okruznog suda u Vranju, zamenik specijalnog tuzioca i ekipa posebno obucenih sudskih vestaka takodje su posetili Mackaticu.

Vukcevic je izjavio za Radio B-92 da su obavljani razgovori sa svedocima, ali da je sve jos uvek u fazi "potpune tajnosti zbog ozbiljnosti postupka". Tuzilastvo ocekuje izvestaje strucnjaka sudske medicine, rekao je on.

Blize opisujuci obim dosadasnje istrage, Vukcevice je dodao: "Pregledane su sve visoke peci u kombinatu Mackatica, kao i mesta gde se odlaze jalovina". Napomenuo je da ce samo nalazi vestaka potvrditi ili demantovati price o postojanju ostataka ljudskih leseva u jalovini.

Vukcevic nije skrivao cinjenicu da njegova odluka da licno nadgleda citav postupak ukazuje na nedostatak poverenja u sposobnost i spremnost lokalne policije da istrazi slucaj.

Rekao je, takodje, kako zali sto jos uvek nije oformljena specijalna policijska jedinica za istrazivanje ovakvih ratnih zlocina i pružanje pomoci istraznom timu.

Izvor IWPR-a blizak policiji u Pcinjskom okrugu je potvrdio da su aktivnosti specijalnog tuzioca za ratne zlocine na terenu u Mackatici uznemirile pripadnike lokalne policije.

"Policija Pcinjskog okruga jos uvek deluje po istim principima i sa mahom istim ljudima kao i 1999. godine", kaze ovaj izvor.

Kako saznaje IWPR, "slucuj Mackatica" ostao bi nepoznat siroj javnosti da Natasi Kandic dokaze nisu poslali jedan bivsi i jedan, jos uvek aktivni, operativac Bezbednosno- informativne agencije, BIA, naslednice predjasnje srpske tajne policije poznatije kao Drzavna bezbednost, DB.

Zoran Stosic, nacelnik regionalnog ogranka DB-a u vreme "slucaja Mackatica", razresen je duznosti generalnog inspektora srpske policije pre vise od mesec dana. Na njegovo mesto postavljen je Vujica Velickovic, takodje jedna od kljucnih licnosti u regionalnoj policiji tokom poslednjih desetak godina.

Treci izvor IWPR-a, bivsi inspektor tajne policije, ponovio je da se u arhivama lokalne policije nalaze precizni podaci o citavom slucaju. "Potrebna je samo politicka volja da se oni obelodane", precizira on.

ZID CUTNJE U SURDULICI

Surdulica je mali grad u kome zivi desetak hiljada stanovnika i nalazi se na oko deset kilometara od autoputa Beograd-Skoplje. Iz Surdulice se do Bugarske, Makedonije ili granice sa Kosovom kolima stize za manje od sat vremena.

Mestani u Surdulici sa kojima je IWPR razgovarao ili odbijaju da razgovaraju o spaljivanju leseva ili opravdavaju takav postupak. Niko ne negira da se nesto desilo, ali u samom gradu, gde ja na vlasti tvrdokorno nacionalisticka Srpska radikalna stranka, SRS, postoji zavera cutanja.

Na zidu kafica u centru grada ispisan je veliki grafit - "Srbija Srbima".

"Pa, sta, ako su spaljivali Siptare?", kaze jedan gost kafea. "Oni nisu zasluili nista bolje. Sto ne pisete o zlocinima nad Srbima i o svemu sto se danas desava na Kosmetu?"

Jedna prodavacica je bila nesto pomirljivija. "Malo ko sme da javno progovori o tome", bilo je sve sto je zeleda da kaze o jezivim dogadjajima u obliznoj fabrici.

Medjutim, dolazak u Surdulicu specijalnog drzavnog tuzioca za ratne zlocine ukazuje da su nadlezni pravosudni organi resili da se ozbiljno pozabave ovom bolnom temom, uprkos tome sto lokalno stanovnistvo zeli da zaboravi citav slucaj.

Ostaje da se vidi da li ce pravda ikad biti zadovoljena u slucaju Mackatica.

Bruno Vekaric, portparol specijalnog tuzioca za ratne zlocine, rekao je da to nece biti lako. Cinjenica da su zlocini pocinjeni pre toliko godina, kao i to sto policija i Ministarstvo pravde nisu bili ni najmanje kooperativni su samo neke od prepreka s kojima se suocavaju, rekao je on za IWPR.

Location: Macedonia

Stavropol
Serbia
Russia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/istrazivanje-srbija-nova-otkrice-o-spaljivanju>